

Про роботу з джерелами

*На базі принципів роботи Українського національного
інформаційного агентства Укрінформ*

Підготувала Марина Сингаївська

СТАНДАРТИ - ОСНОВА НОВИННОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Достовірність (посилання на джерела)

Відокремлення фактів від коментарів

Точність

Повнота представлення фактів та інформації щодо проблеми
Дотримання балансу думок і точок зору

Оперативність

ЩО ТАКЕ ДОСТОВІРНІСТЬ?

Чітке зазначення джерел кожного поданого факту

Чітка авторизація кожної наведеної думки

Джерела компетентні

Інформація підтверджена з кількох джерел, краще більше, ніж із двох

Джерела надійні і не анонімні

Насамперед - суспільний інтерес

Укрінформ як інформаційне агентство подає новини у вигляді подієвих заміток, інтерв'ю, коментарів, фото, відеоінформації.

В основі цих повідомлень лежить соціально значуща інформація - тобто така, що цікавить достатньо велику кількість людей.

Поняття «суспільний інтерес» найкраще характеризує новини, які ми пропонуємо нашим читачам.

Стаття 29 Закону України “Про інформацію” визначає,

що предметом суспільного інтересу є інформація, яка:

- свідчить про загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності України;
- забезпечує реалізацію конституційних прав, свобод і обов’язків;
- свідчить про можливість порушення прав людини, введення громадськості в оману, шкідливі екологічні та інші негативні наслідки діяльності (бездіяльності) фізичних або юридичних осіб.

У журналістиці соціально значуща інформація охоплює значно ширшу тематику

1. Події за участі великої кількості людей; надзвичайні ситуації, які мають вплив на велику кількість людей.
2. Події, у яких беруть участь ньюзмейкери, посадові особи.
3. Події за участі державних і громадських органів та організацій, підприємств, партій та інших груп людей.
4. Публічне реагування на соціально значущі події, коментарі осіб або груп людей.
5. Кримінал, суди, гучні розбірки.
6. «Цікава» інформація: цікаві (унікальні), часом трагічні випадки з людського життя
7. Нові дані, тенденції.
8. Важлива для України інформація на міжнародну тематику тощо.

У журналістиці соціально значуща інформація охоплює значно ширшу тематику

9. Соціально значущі дії ньюзмейкерів (груп людей, колективних органів), що впливають з їхніх висловлювань, заяв, намірів тощо.

10. Нові соціально значущі дані, які не є власне новиною (сам факт їхнього оприлюднення надає інформації характеру новини): соціологічні дані, соціально-економічні показники, зростання кількості хворих, смертність, часто – про суми грошей (зміна вартості продуктів чи інших товарів тощо).

ВИДИ ДЖЕРЕЛ

ОФІЦІЙНІ

Посадові особи

Прес-служби

Представники партій та НУО

Директори компаній

НЕОФІЦІЙНІ

Свідки

«Колишні»

Потерпілі

Очевидці

Інсайдери

ВИДИ ДЖЕРЕЛ

ОФІЦІЙНІ

Законодавство

Архіви

Статистика

Відповіді на інформаційні запити

НЕОФІЦІЙНІ

Листи

Щоденники

Особисті архіви

Розписки

ОФІЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Про офіційні джерела йдеться в законах «Про інформацію»,

«Про друковані засоби масової інформації»,

«Про телебачення і радіомовлення», Цивільному кодексі.

Зокрема, до офіційних джерел належать усні та письмові заяви, повідомлення, відповіді на запити посадових осіб, пресслужб, речників, керівників компаній, партій, органів влади, колективних органів управління, правові акти, декларації про доходи, судові рішення та інші документи, а також офіційні вебсторінки організацій та установ.

Офіційні джерела не потребують додаткової перевірки, і за їх поширенням агентство не несе відповідальності.

НЕОФІЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

свідок події,
кореспондент, який є свідком події чи заходу,
соціологічні установи;

незалежні інформаційно-аналітичні центри, які
створюють суб'єктивні оціночні прогнози.

інші засоби масової інформації,
соціальні мережі тощо.

Щодо неофіційних джерел, то завжди слід мати на увазі, що ЗМІ поділяють з ними відповідальність у разі поширення неправдивої або спотвореної інформації. Посилаючись на неофіційне джерело, автор має бути переконаний у достовірності інформації, зберігати записи на електронних носіях та інші докази коректності посилання.

ДЕКІЛЬКА РІВНІВ ПОСИЛАННЯ НА ДЖЕРЕЛО

Повна ідентифікація, коли ми даємо пряму або непряму цитату, і повністю ідентифікуємо її автора, називаючи його ім'я, прізвище, посаду або статус.

“Про це заявив Президент України Володимир Зеленський”.

Часткова ідентифікація, ми позначаємо статус або кваліфікацію джерела, але не вказуємо його імені та інших ідентифікують ознак.

Наприклад цитата, що починається словами *«експерт з оцінки нерухомості, зазначив, що ринкова вартість об'єкта нерухомості...»*, вкаже читачеві, що ми наводимо слова людини, яка є компетентним джерелом інформації, навіть якщо ім'я його з якихось причин ми назвати не можемо.

Різні класифікації джерел

Людські

Друковані

Цифрові

Краудсорсинг

Людські джерела

безпосередні гравці

герої історії

очевидці

експерти

зацікавлені сторони

всі, хто допоможе представити різні погляди в новині

Друковані джерела

газети, журнали

книжки

офіційні та публічні записи

ділові документи

Цифрові джерела

уся інформація, що є в мережі та інших цифрових записах

Краудсорсинг

поєднує людські і цифрові джерела

коли медіа закликають аудиторію долучитися до написання матеріалу,

поділитися своїм досвідом чи допомогти знайти підтвердження якогось факту

ДЕКІЛЬКА РІВНІВ ПОСИЛАННЯ НА ДЖЕРЕЛО

Анонімне джерело – в цьому випадку ми вказуємо, що джерело відомостей побажало залишитися неназваним, або що ім'я та прізвище джерела змінені.

Таким чином, ми даємо читачеві зрозуміти, що у нас є джерело, але важливо пояснити, чому ми не можемо його розкрити.

Без посилання, в таких обставинах журналіст сам стає джерелом інформації і бере на себе відповідальність за її точність.

ДЕКІЛЬКА РІВНІВ ПОСИЛАННЯ НА ДЖЕРЕЛО

НАПРИКЛАД:

Джерело невизначене. Як правило, до такого виду посилання вдаються, щоб приховати реальне джерело чи прізвище інформатора. Наприклад: (як) **повідомили** Укрінформу в Міністерстві внутрішніх справ...; у посольстві Росії в Україні **не підтвердили**, але й **не спростували** інформацію про...

- **Джерело приховане.** Наприклад: (як) повідомило Укрінформу **джерело в Білому домі...**; за інформацією джерела, **близького до Пентагону...**; ...поінформувало Укрінформ **джерело в Донецьку.**

ДЕКІЛЬКА РІВНІВ ПОСИЛАННЯ НА ДЖЕРЕЛО

У використанні анонімних джерел журналістом є одне загальне правило – якщо ви не можете послатися на людину, шукайте документ, на який ви можете послатися, або спробуйте легалізувати інформацію у людини, на яку ви зможете послатися.

ДЖЕРЕЛА І ДОВІРА

Ці рівні посилання на джерело формують ступінь довіри аудиторії до інформації: довіра тим вища, чим більше джерел використовує журналіст, посилаючись на них.

З іншого боку, ступінь захисту джерел тим вище, чим менше журналіст посилається на них.

Даючи обіцянку не розкривати джерело, журналіст має розуміти і оцінювати можливі ризики і наслідки, оскільки, з одного боку, розкриття джерела, є не лише порушенням закону, а й непрофесійною поведінкою, яке підриває довіру людей до журналістів.

Однак практика Європейського Суду з прав людини говорить про право журналіста на зберігання своїх джерел в таємниці.

ДЖЕРЕЛА І ДОВІРА

ЩОБ прийняти усвідомлене і відповідальне рішення про публікацію **інформації без посилання на джерело** необхідно дати відповіді на запитання, запропоновані Доном Фраєм з Інституту Пойнтера:

- Що за ситуація і що за проблема?
- Чи настільки важлива інформація, щоб цитувати анонімне джерело?
- Чи підтверджується інформація іншим, більш надійним джерелом?
- Чи можу я пояснити читачам, чому я не називаю джерело?
- Яка мета журналістського репортажу, який не розкриває джерело?

ДЖЕРЕЛА І ДОВІРА

- Чи досить добре редактор або продюсер знайомі з джерелом, щоб укласти усний договір між джерелом і газетою або телестанцією?
- Чи є можливість отримати цю ж інформацію з інших джерел?
- Якщо в матеріалі буде присутній анонім, чи залишиться матеріал завершеним, чесним і збалансованим?
- Як далеко я готовий зайти, щоб зберегти анонімність свого інформатора? Чи готовий я сісти у в'язницю або потрапити під звільнення?
- Чи стане матеріал кращим, якщо прибрати анонімне джерело?

ДЖЕРЕЛА І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Приховавши джерело і поширивши явну брехню, **журналіст стає єдиним відповідачем у суді.**

Відповідно, журналіст повинен перевіряти всю інформацію, яку він отримує, розуміти мотиви своїх джерел, і піддавати сумніву інформацію, отриману навіть із найнадійніших джерел.

Відкриті джерела інформації. Особливості пошуку та використання

З набранням чинності Законом України «Про доступ до публічної інформації» в 2011 році в Україні з'явилася велика кількість доступної і відкритої інформації офіційного характеру.

У доменній зоні gov.ua ми можемо знайти велику кількість офіційних документів.

- Законодавство та нормативно-правові документи органів державної влади і місцевого самоврядування;
- Судові рішення;
- Відомості про реєстрацію юридичних осіб та підприємців, об'єднань громадян;
- Рішення щодо землевідведення, інформацію про цільове призначення земельних ділянок;
- Рішення про приватизацію муніципальної власності;

Відкриті джерела інформації. Особливості пошуку та використання

- Рішення про податкові пільги і преференції суб'єктам господарської діяльності;
- Оголошення про державні закупівлі, та інформацію про переможців тендерів;
- Відомості про організації, компаніях, їх діяльності та зв'язках між ними;
- Відомості про емітентів цінних паперів та їх звітність;
- Відомості про діяльність банків, фінансових та кредитних установ, страхових компаній;

Джерело інформації та спосіб її передачі

Слід розрізняти джерело інформації та спосіб її передачі. Як правило, формулювання способу передачі містить посилання на ЗМІ:

«Як передає кореспондент Укрінформу, про це йдеться...»,
«...сказав у інтерв'ю Укрінформу»,
«...у документі, переданому Укрінформу»,
«...йдеться в заяві, розміщеній на сайті...»,
«...повідомив... у Фейсбуці»).

Власне джерелами виступають особи та інституції, котрі роблять заяви, дають коментарі, виступають на пресконференціях тощо.

Джерело інформації та спосіб її передачі

Наприклад, у фрагменті **«Про це міністр закордонних Дмитро Кулеба заявив на пресконференції в четвер. Як передає кореспондент Укрінформу, він підкреслив, що...»** джерелом є пресконференція міністра, спосіб передачі – **«як передає кореспондент Укрінформу»**, який був присутній на пресконференції.

У повідомленні **«В акції протесту, що триває біля Офісу Президента, беруть участь близько трьох десятків осіб, передає кореспондент Укрінформу»** джерелом виступає сам кореспондент.

Соцмережі як джерела інформації

Чи можуть вважатися джерелами інформації “Фейсбук”, “Твіттер”, “Інстаграм” і “Телеграм”?

Соцмережі як джерела інформації

Можуть - тільки якщо це верифіковані акаунти посадових осіб чи відомств.

Процес верифікації полягає у завантаженні офіційного фотодокумента, що підтверджує особу (посвідчення особи з фотокарткою) - після проходження верифікації його буде відразу видалено.

Верифікація дає змогу відрізнити відомих публічних осіб від їх повних тезок або нвавмисно створених “клонів”.

Соцмережі як джерела інформації

Інформацію про надзвичайні події, оприлюднену користувачами соціальних мереж, ЗМІ повинні перевіряти в офіційних відомствах

ПРИКЛАДИ

ЗМІ пишуть про смерть Людмили Янукович: оточення президента-втікача спростовує

Офіційної інформації про її смерть немає.

ЗМІ повідомляють, що померла дружина президента-втікача Людмила [Янукович](#).

Таку інформацію опублікував в [Telegram](#) політтехнолог і блогер Володимир Петров...

<https://tsn.ua/ukrayina/pomerla-druzhina-prezidenta-vtikacha-lyudmila-yanukovich-zmi-1960474.html>

ПРИКЛАДИ

Обережно: у Telegram створили фейковий канал Укрінформу

27.02.2020 18:23

У Telegram створено фейковий канал, який від імені нібито Укрінформу публікує неправдиві новини.

Ми свідомо не пишемо його назву, однак просимо наших читачів бути уважними – написання назви фейкового каналу відрізняється від написання слова «Укрінформ» одним знаком. Крім того, цей телеканал не містить нашого фірмового логотипа – стилізованої англійської літери U

<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2885767-oberezno-u-telegram-stvorili-fejkovij-kanal-ukrinformu.html>

ПРИКЛАДИ

Тука, Мосийчук и несколько украинских СМИ сообщили, что украинская церковь получила томос. В УПЦ КП опровергли эту информацию

9 октября, 2018

Вечером 9 октября нардеп Игорь Мосийчук и замминистра Украины по вопросам временно оккупированных территорий и внутренне перемещенных лиц Георгий Тука поздравили украинцев с получением томоса.

Депутат Верховной Рады Игорь Мосийчук написал в Facebook: "Томос – есть!"

Заместитель министра по вопросам временно оккупированных территорий и внутренне перемещенных лиц Георгий Тука в своем Twitter поздравил Украину "с собственной церковью".

<https://gordonua.com/news/politics/tuka-mosiychuk-i-neskolko-ukrainskih-smi-soobshchili-cto-ukrainskaya-cerkov-poluchila-tomos-v-upc-kp-oprovergli-etu-informaciyu-413472.html>

ІНФОРМАЦІЯ ІНШИХ ЗМІ

Ми цитуємо інформацію, подану іншими АВТОРИТЕТНИМИ засобами масової інформації, якщо ця інформація містить чітке посилання на джерело.

Якщо ж ЗМІ посилається на власні анонімні джерела - таку інформацію необхідно перевіряти, а не просто передруковувати.

**Повідомлення,
джерелом яких
виступають інші ЗМІ**

**мають обов'язково містити
посилання на них
якщо це інтернет - сайт - то і
гіперпосилання**

як передає Укрінформ з посиланням на «Нью-Йорк Таймз»; як передає кореспондент Укрінформу, про це інформує CNN; ...ідеться в публікації «Вашингтон Пост», передає Укрінформ; як передає Укрінформ, про це заявив Голова Верховної Ради Дмитро Разумков у інтерв'ю ТСН.

ПРИКЛАДИ

Bild: План-максимум Путіна – захопити дві третини України з Києвом. Карта та фази вторгнення

04.12.2021, 17:10

Про це повідомляє німецьке видання [Bild](#), посилаючись на власні джерела в НАТО та службах безпеки.

<https://news.liga.net/ua/politics/news/bild-plan-maksimum-putina-zahvatit-dve-treti-ukrainy-s-kievom-karta-i-fazy-vtorjeniya>

ПРИКЛАДИ

Туреччина готова запросити представників "ЛДНР" на зустріч Путіна і Зеленського, - Кремль

МОСКВА, П'ЯТНИЦЯ 21 СІЧНЯ 2022 11:59

"Ми чуємо заяви, які звучать з Анкари. Можна вітати будь-які зусилля з врегулювання ситуації в Україні. Ми також чули заяви про те, що наші турецькі колеги готові запросити представників Донбасу. Це важливий елемент, і ми звернули на це увагу. Цікаво було б дізнатися в цьому контексті, чи звернули на це увагу українські опоненти, і як вони до цього ставляться", - зазначив Пєсков.

<https://www.rbc.ua/ukr/news/turtsiya-gotova-priglasit-predstaviteley-1642759111.html>

Ресурси нормативно-правової документації

Портал законодавства України, що знаходиться на сайті Верховної Ради України.

На цьому ресурсі також є доступ до законопроектів зареєстрованих у парламенті, відомості про голосування, стенограми засідань тощо – <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

Сайт Президента України, що містить нормативно-правові документи (укази, розпорядження), видані Президентом – <http://www.president.gov.ua/documents/>

Урядовий портал, де зберігаються документи, прийняті Кабінетом Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/search>

Ресурси нормативно-правової документації

Документи судових органів влади України – <http://court.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень – <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Єдина база даних електронних адрес і телефонів (факсів) суб'єктів владних повноважень – <http://email.court.gov.ua/>

Публікації рішень місцевих органів влади, наприклад, обласної чи міської ради, державної адміністрації. Наприклад, сайт Київської міської державної адміністрації - <https://kyivcity.gov.ua>

Ресурси нормативно-правової документації

Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців –
<http://irc.gov.ua/ua/Poshuk-v-YeDR.html>

містить дані про зареєстровані в Україні підприємства та підприємців. Мережева версія реєстру видає інформацію частково, у повному форматі її можна отримати у вигляді витягу з реєстру, звернувшись до держреєстратора.

Єдиний державний ліцензійний реєстр, що містить відомості про підприємства, або фізичних осіб-підприємців, діяльність яких є ліцензованою –
<http://irc.gov.ua/ua/Poshuk-v-YeLR.html>.

Міністерство юстиції України. Реєстри

Реєстр адвокатів, що надають вторинну правову допомогу на постійній та тимчасовій основі – <http://legalaid.gov.ua/ua/reiestry-advokativ>

Реєстр атестованих судових експертів – <http://rase.minjust.gov.ua/>

Реєстр методик проведення судових експертиз – <http://rmpse.minjust.gov.ua/>

Ліцензійний реєстр арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) – <http://www.minjust.gov.ua/38169>

Єдиний реєстр нотаріусів – <http://ern.informjust.ua/pages/default.aspx>

Міністерство інфраструктури України. Реєстри

стосуються різних галузей транспорту:

Реєстр цивільних повітряних суден – <http://avia.gov.ua/documents/rcps/vrcps/24020.html>

Реєстр баз для стоянки маломірних (малих) суден – <http://sismit.gov.ua/rejestr-baz-dlya-stoybanky-malomirnykh-malykh-suden-.aspx>

Реєстр атестованих автостанцій – <http://www.uti.gov.ua/transinsp/uk/public/article/60555>

Міністерство юстиції України. Реєстри

Міністерство юстиції України є утримувачем великої кількості реєстрів , корисних для журналіста.

Реєстр громадських об'єднань, в якому зібрана інформація про неурядові та неприбуткові організації – <http://rgo.informjust.ua/>

Єдиний реєстр громадських формувань – <http://rgf.informjust.ua/Pages/Default.aspx> містить інформацію про політичні партії, благодійні організації, творчі спілки тощо

Єдиний реєстр спеціальних бланків нотаріальних документів, в якому ми можемо перевірити, коли був використаний бланк нотаріального документа – <http://rnb.informjust.ua/pages/default.aspx>

Міністерство охорони здоров'я України. Реєстри

Державний реєстр лікарських засобів України – <http://www.drlz.kiev.ua/>

Національний перелік основних лікарських засобів і виробів медичного призначення – http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_naclist/

Державний реєстр медичної техніки і виробів медичного призначення – http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_medicaltechnics/

Державний реєстр харчових продуктів спеціального дієтичного споживання, функціональних харчових продуктів та дієтичних добавок

Реєстр природних лікувальних ресурсів

Державний реєстр небезпечних факторів хімічного та біологічного походження

Реєстр санітарно-епідеміологічних висновків тощо

РЕЄСТРИ ІНШИХ ВІДОМСТВ

Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів – <https://pno.gov.ua>

На сайті Фонду державного майна України знаходиться **Державний реєстр оцінювачів та суб'єктів оціночної діяльності** – <https://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-estimate-registers.html>

Міністерство молоді та спорту України утримує **Електронний реєстр спортивних споруд України** <https://data.gov.ua/dataset/sport-facilities-register>

та **базу даних спортивних федерацій України** <https://mms.gov.ua/sport/nacionalni-federaciyi-z-olimpijskih-vidiv-sportu>

Дякую за увагу!